

Waar plaatsen kiezers BBB in het politieke landschap?

Opinieonderzoek I&O Research

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/070

Datum

april 2023

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Kiezer plaatst BBB centrum-rechts in politiek landschap	4
1	Waar plaatst de kiezer zichzelf?	7
	Naar sociaaldemografische kenmerken	9
2	Kiezer schat BBB tussen VVD en CDA in	10
3	Partijkenmerken	12
3.1	Principieel of zoekend naar compromis?	12
3.2	Idealistisch of realistisch?	13
3.3	Verbindend of polariserend?	14
3.4	BBB-kiezer vindt BBB <i>realistischer</i> en <i>verbindender</i> dan andere kiezers	15
4	Onderzoeksverantwoording	17

Kiezer plaatst BBB centrum-rechts in politiek landschap

BBB zorgde in maart voor een daverende verrassing door de Provinciale Statenverkiezingen te winnen. In elke provincie slaagde de partij van Caroline van der Plas erin de grootste te worden. De BBB bestaat nog niet lang en er is discussie over hoe de partij moet worden gekwalificeerd.¹

In dit opinieonderzoek wordt duidelijk dat Nederlandse kiezers BBB in het politieke landschap indelen als een centrumrechtse partij. Net iets links van de VVD en een tikkeltje rechts van het CDA.

Gemiddelde kiezer bevindt zich net rechts van het midden

Voordat we kiezers vroegen om partijen te kwalificeren stelden we hen de vraag hoe zij hun eigen politieke opvattingen inschatten op een schaal van uiterst links (1) tot uiterst rechts (9). De middelste positie is hier dus 5.

Duidelijk is dat kiezers zichzelf vaker aanduiden als rechts van het midden (40%) dan links van het midden (30%). Elf procent kan geen antwoord geven en de rest (19%) plaatst zichzelf precies in het midden.

Kiezers van GroenLinks (90%), PvdD (78%), SP (70%), PvdA (72%), Volt (63%) en D66 (52%) zien zichzelf in de meerderheid als links van het midden. Kiezers van CDA (59%), PVV (73%), BBB (58%), VVD (80%), JA21 (87%) en SGP (79%) zien zichzelf eerder als rechts. CU-kiezers zitten er tussenin.

Kiezer schat BBB tussen VVD en CDA in

Figuur 0.1 illustreert hoe kiezers hun voorkeurspartij, andere partijen en zichzelf inschatten. Het blauwe bolletje is de gemiddelde inschatting van alle kiezers over een partij. Het rode driehoekje is de inschatting van de eigen kiezers van hun voorkeurspartij. Zo wordt bijvoorbeeld duidelijk dat Volt-kiezers hun voorkeurspartij als linkser inschatten andere kiezers. Het gele vierhoekje is de zelf-inschatting van kiezers (het gemiddelde antwoord is 5,2).

GroenLinks (gemiddelde score van 2,5) wordt gezien als de meest linkse partij en FvD (8,0) als de meest rechtse. De Nederlandse bevolking ziet BBB als een centrumrechtse partij (6,1) tussen CDA en VVD in.

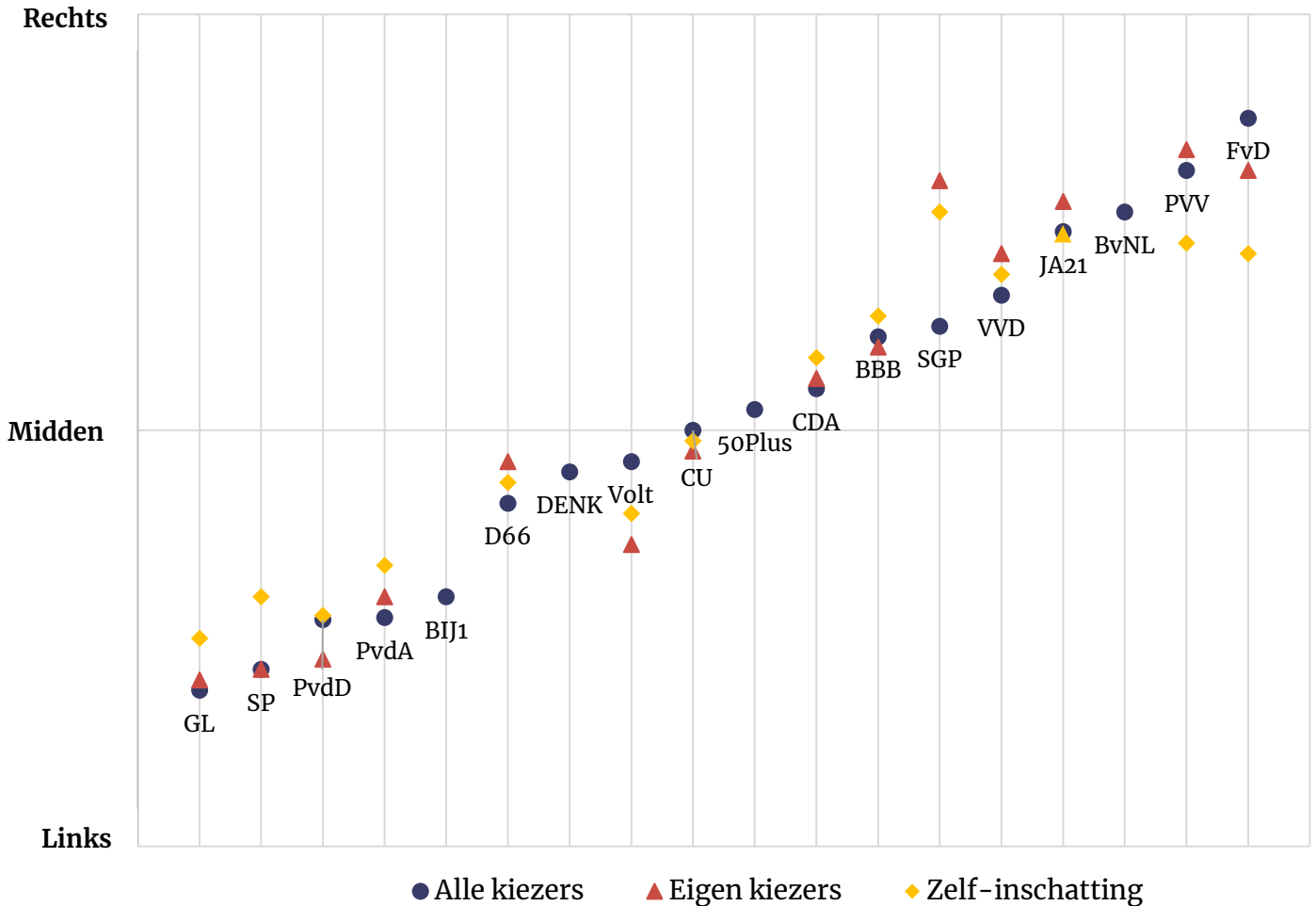
Opvallend is dat kiezers hun eigen politieke richting gematigder inschatten dan die van hun voorkeurspartij. Dat wil zeggen dat linkse kiezers zichzelf als rechtser zien dan hun partij van voorkeur en dat het omgekeerde geldt voor rechtse kiezers. Omdat we niet genoeg waarnemingen

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/19/politicologen-bbb-wakkert-de-competitie-op-rechts-aan-a4159931>

hebben van kiezers van BIJ1, BvNL, DENK en 50Plus hebben we voor deze partijen alleen de gemiddelde inschatting van alle kiezers meegenomen.

Figuur 0.1: Zelf-inschatting: Waar zou u uzelf op een schaal van uiterst links (1) tot uiterst rechts (9)? Partij (partij door eigen kiezers en door allen): Waar zou u de volgende partijen plaatsen?

Bron: I&O Research, april 2023

BBB-kiezer vindt eigen partij verbindend en realistisch

BBB-kiezers en andere kiezers denken dus ongeveer hetzelfde over waar BBB in het politieke landschap moet worden geplaatst. Wel denken deze kiezersgroepen anders over kenmerken van de BBB. Kiezers van BBB noemen hun eigen partij namelijk eerder realistisch (54%) dan idealistisch (31%) terwijl kiezers van andere partijen deze mening over BBB niet delen (4,6% van alle kiezers ziet de BBB als idealistisch, 20% als realistisch).

Ook betitelt een derde (36%) van *alle kiezers* BBB als polariserend. Minder mensen zien ze als verbindend (25%). BBB-kiezers zien BBB in de meerderheid wel als verbindend (58%) terwijl 23 procent BBB betitelt als polariserend.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot en met maandag 17 april 2023. In totaal werkten 2.197 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

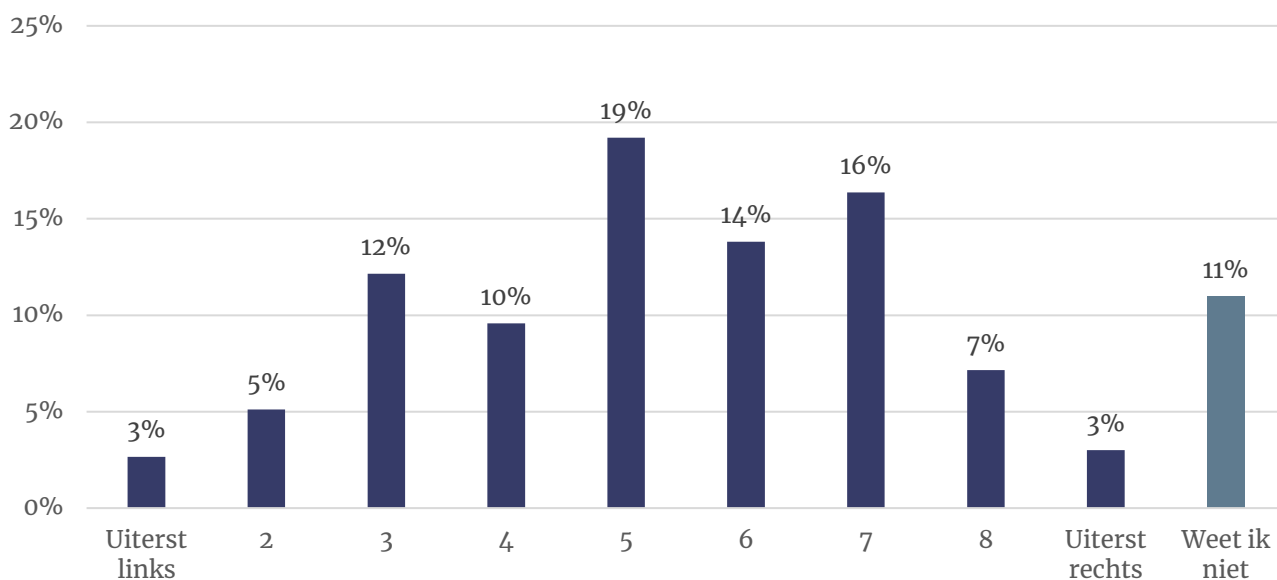
I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever. Het grootste deel van de steekproef (n=1.996) is afkomstig het I&O Research Panel, 201 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Waar plaatst de kiezer zichzelf?

Dertig procent van het electoraat beschouwt zichzelf als links van het midden, 19 procent neemt een middenpositie in terwijl het zwaartepunt op rechts ligt (40% ziet zichzelf als rechts van het midden). De rest (11%) kan geen antwoord geven op deze vraag.

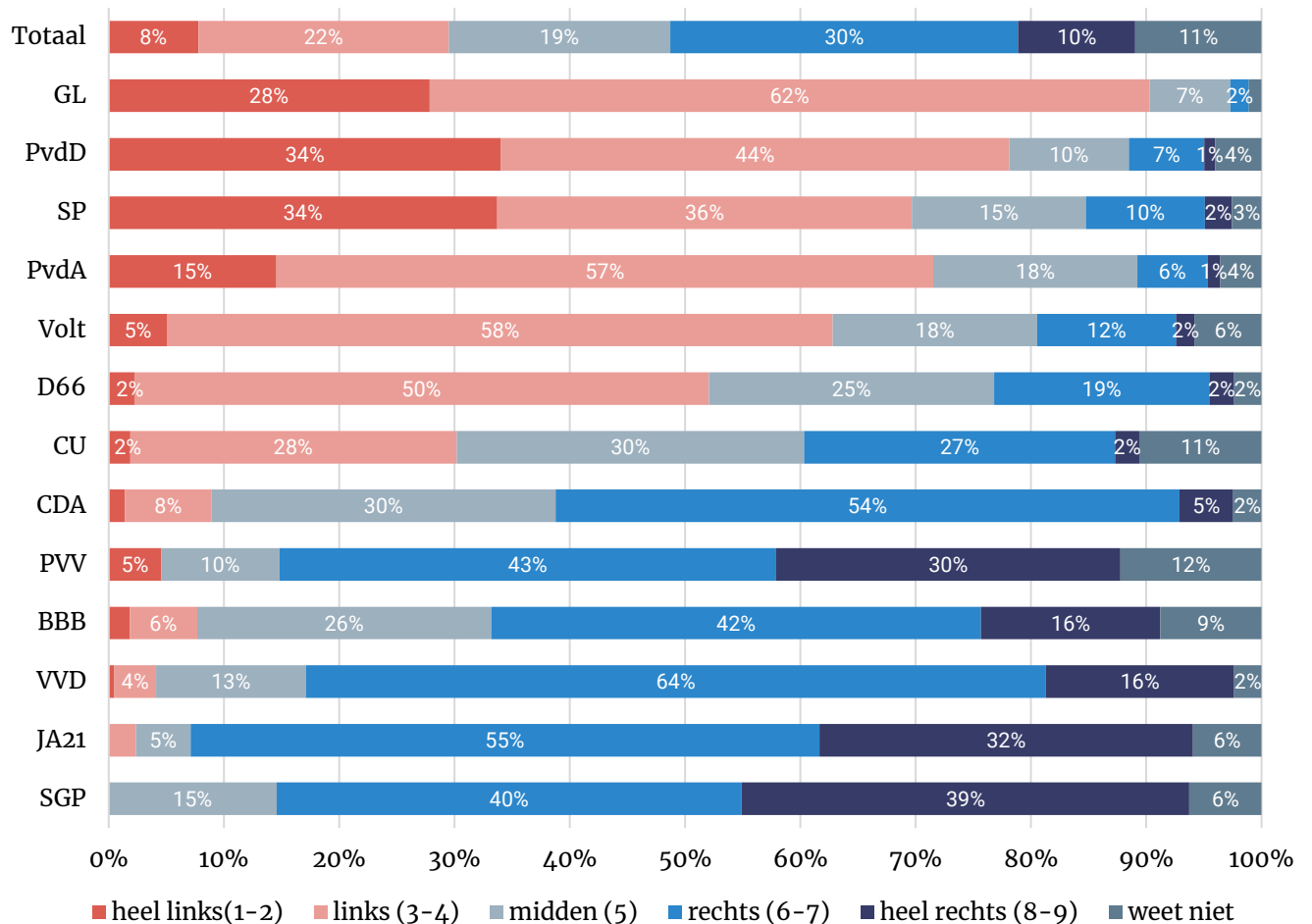
Figuur 1.1: Waar zou u uzelf op een schaal plaatsen, waarbij 1 uiterst links en 9 uiterst rechts betekent?
Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Kiezers van GroenLinks (90%), PvdD (78%), SP (70%), PvdA (72%), Volt (63%) en D66 (52%) zien zichzelf in de meerderheid als links van het midden. Kiezers van CDA (59%), PVV (73%), BBB (58%), VVD (80%), JA21 (87%) en SGP (79%) zien zichzelf eerder als rechts. CU-kiezers zitten er tussenin.

Figuur 1.2: Waar zou u uzelf op een schaal plaatsen, waarbij 1 uiterst links en 9 uiterst rechts betekent? Naar partijvoorkeur Basis: hele steekproef (n=2.197)²

Bron: I&O Research, april 2023

² De percentages voor SGP, CU en Volt zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen (n=36)

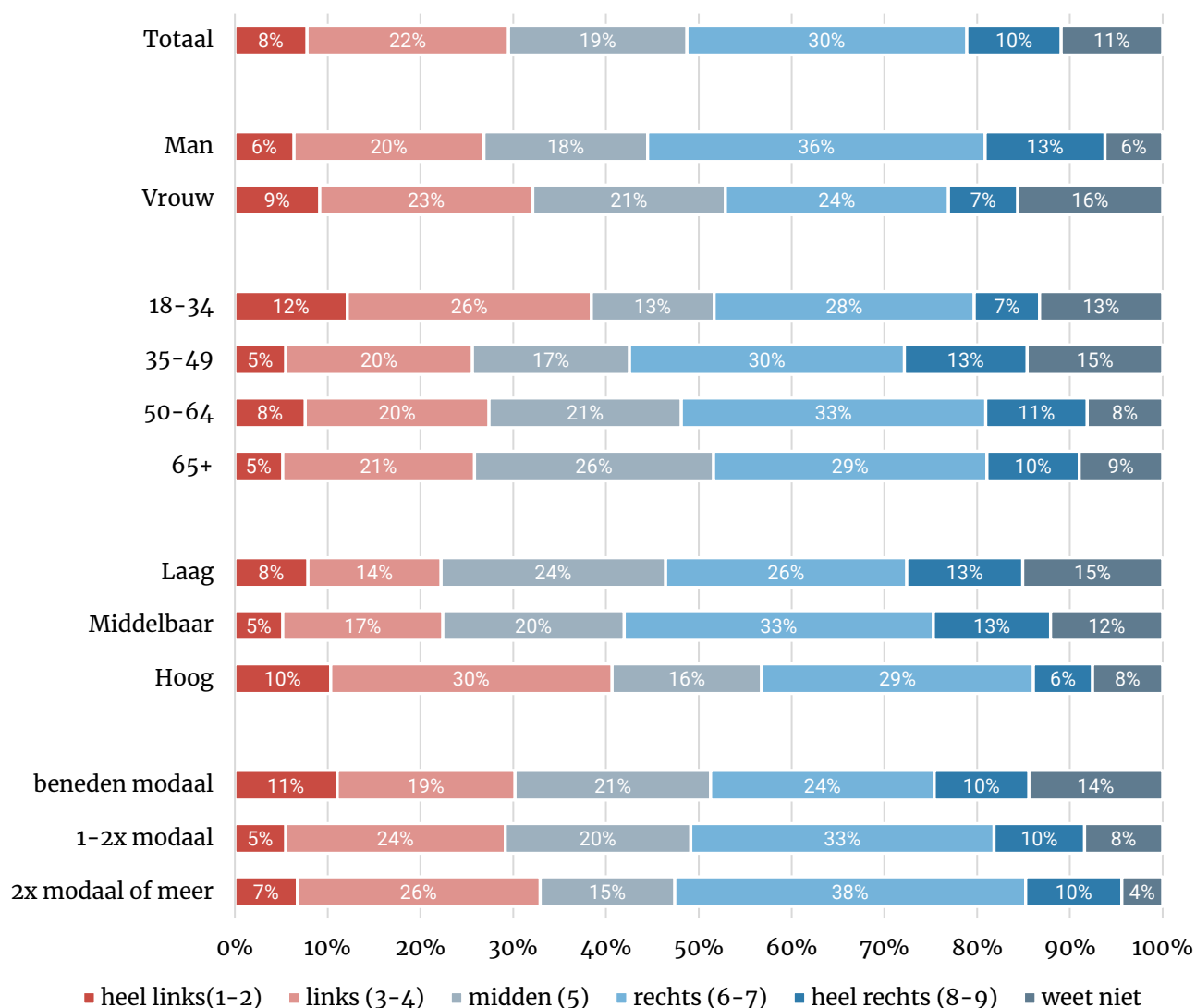
Naar sociaaldemografische kenmerken

Onderstaande figuur laat zien hoe demografische groepen zich indelen op het politieke spectrum. Mannen noemen zichzelf eerder rechts van het midden (40%) dan links van het midden (30%). Voor vrouwen geldt dit niet (32% links, 31% rechts).

Jongvolwassenen tot 34 jaar noemen zichzelf eerder links (38%) dan rechts (35%). Voor de andere leeftijdsgroepen is het omgekeerde waar.

Hoger opgeleiden noemen zichzelf in 40 procent van de gevallen links. Dat is meer dan het deel dat zich rechts noemt (35%). Onder lager (22% links, 39% rechts) en middelbaar opgeleiden (22% links, 46% rechts) is dit niet het geval. Mensen die beneden modaal verdienen noemen zich minder vaak rechts (34%) dan gemiddeld (40%). Nederlanders die minstens twee keer modaal verdienen zijn dan juist weer rechtser (48%).

Figuur 1.2: Waar zou u uzelf op een schaal plaatsen, waarbij 1 uiterst links en 9 uiterst rechts betekent? Naar sociaaldemografische kenmerken. Basis: hele steekproef (n=2.197)

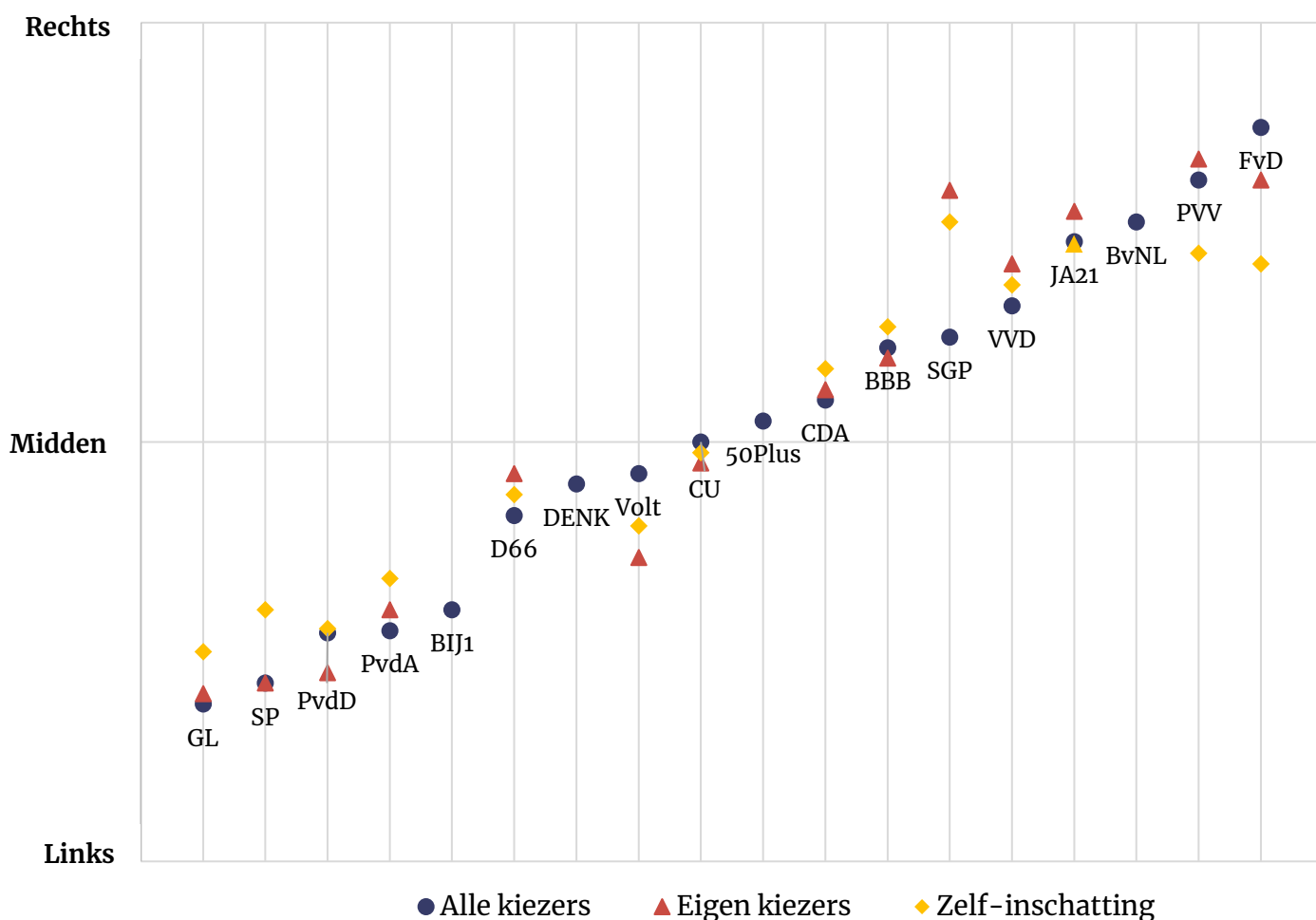
Bron: I&O Research, april 2023

2 kiezer schat BBB tussen VVD en CDA in

Onderstaande figuur illustreert hoe kiezers hun voorkeurspartij, andere partijen en zichzelf inschatten. Het blauwe bolletje is de gemiddelde inschatting van alle kiezers over een partij. Het rode driehoekje is de inschatting van de eigen kiezers van hun voorkeurspartij. Het gele vierhoekje is de zelf-inschatting van kiezers (het gemiddelde antwoord is 5,2). GroenLinks (gemiddelde score van 2,5) wordt gezien als de meest linkse partij en FvD (8,0) als de meest rechtse. De Nederlandse bevolking ziet BBB als een centrumrechtse partij (6,1) tussen CDA en VVD in.

Opvallend is dat kiezers hun eigen politieke richting gematigder inschatten dan die van hun voorkeurspartij. Dat wil zeggen dat linkse kiezers zichzelf als rechtser zien dan hun partij van voorkeur en dat het omgekeerde geldt voor rechtse kiezers. Omdat we niet genoeg waarnemingen hebben van kiezers van BIJ1, BvNL, DENK en 50Plus hebben we voor deze partijen alleen de gemiddelde inschatting van alle kiezers meegenomen.

Figuur 2.1: Zelf-inschatting: Waar zou u uzelf op een schaal van uiterst links (1) tot uiterst rechts (9)? Partij (partij door eigen kiezers en door allen): Waar zou u de volgende partijen plaatsen?

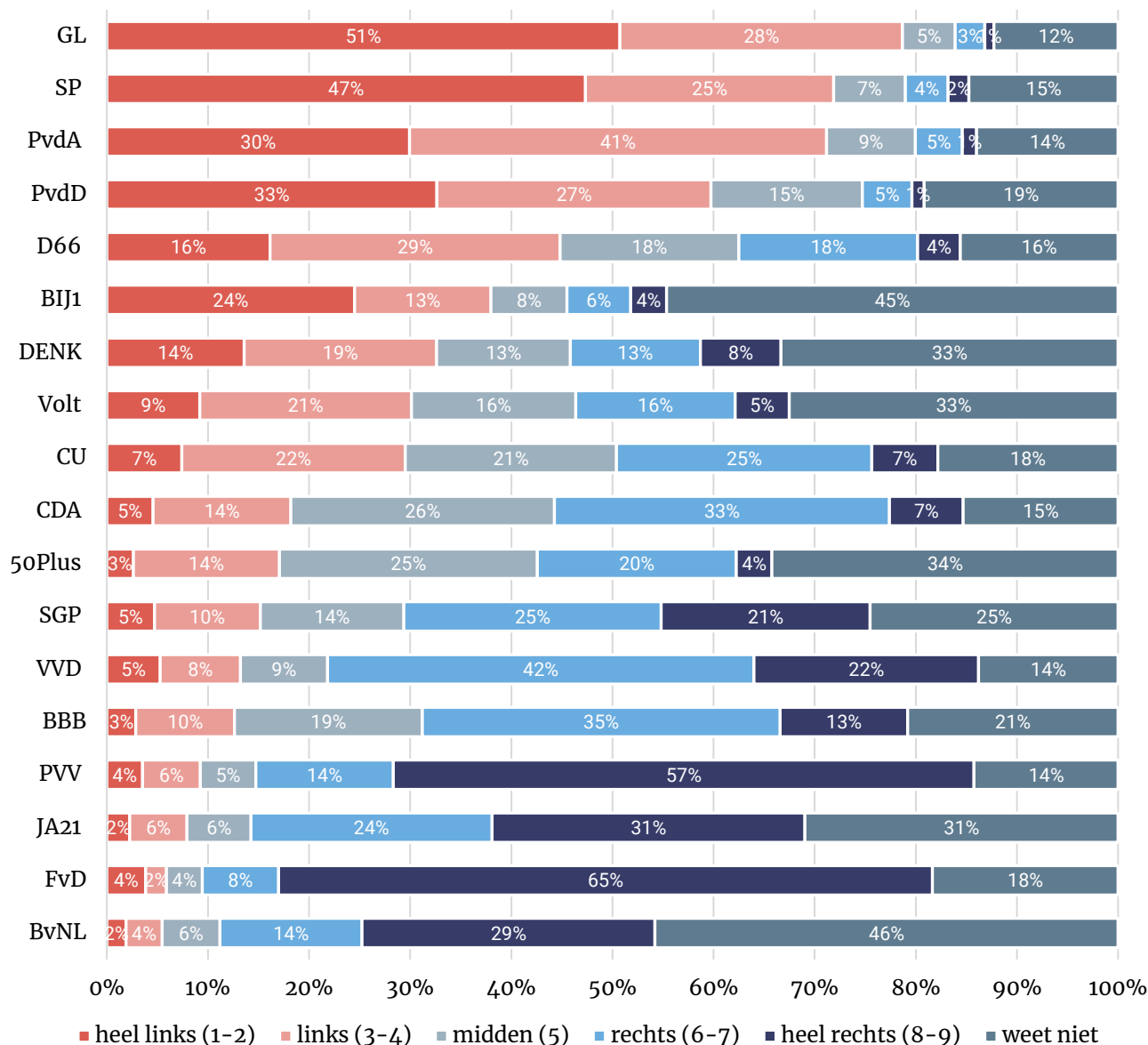

Bron: I&O Research, april 2023

Onduidelijkheid over politieke richting kleinere partijen

Onderstaande figuur laat de spreiding zien van hoe kiezers politieke partijen plaatsen in het politieke landschap. Hierbij valt op dat drie op tien (of meer) niet weten waar ze kleinere partijen zoals BIJ1, DENK, Volt, 50Plus, JA21 of BvNL moeten plaatsen.

Figuur 2.2: Waar zou u de volgende partijen op deze schaal plaatsen, waarbij 1 uiterst links en 9 uiterst rechts betekent? Basis: hele steekproef (n=2.197)

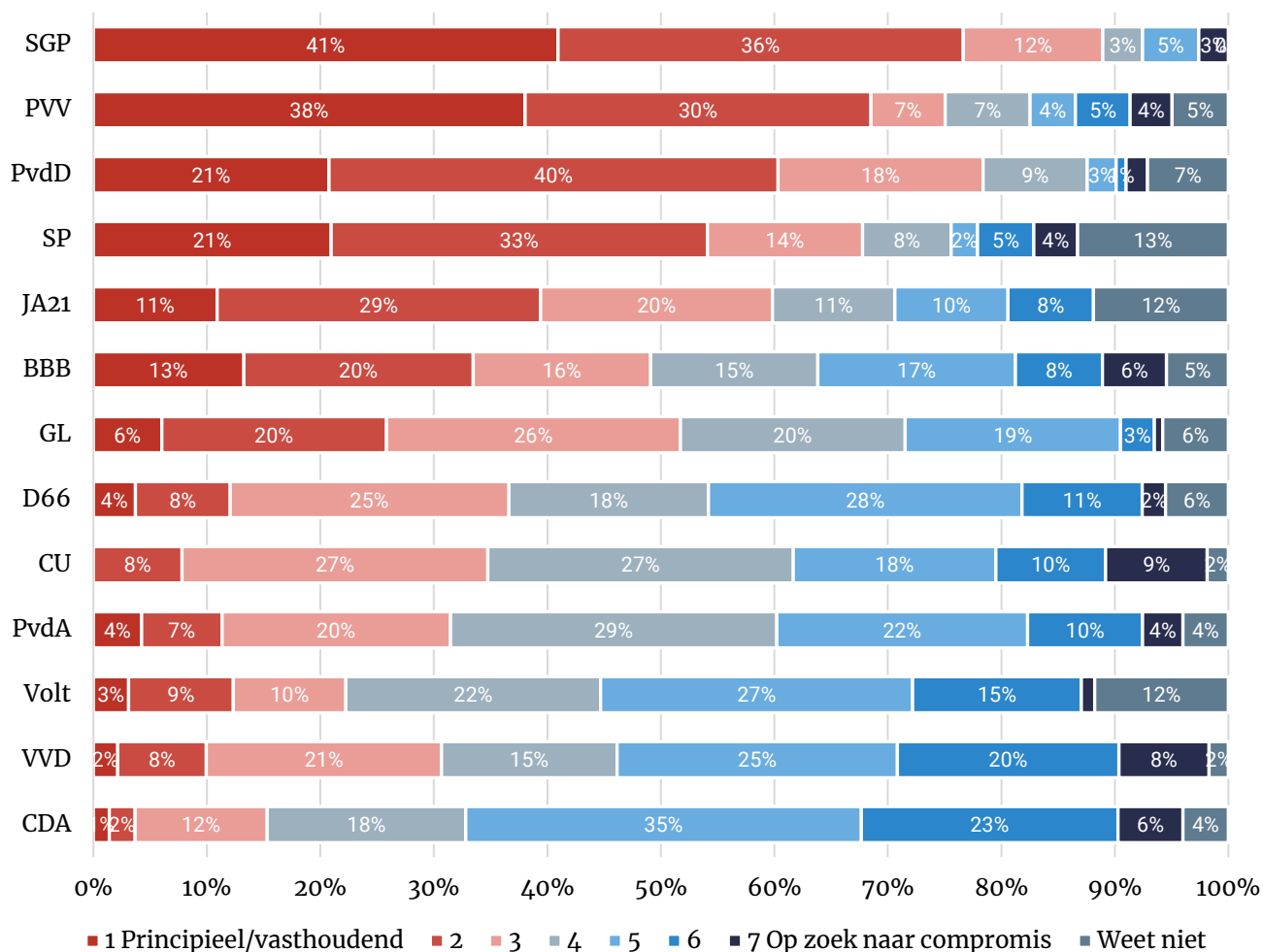
Bron: I&O Research, april 2023

3 Partijenmerken

3.1 Principieel of zoekend naar compromis?

Kiezers van flankpartijen (zowel op links als rechts) zien hun partij doorgaans als principieel. Middenpartijen die bestuurservaring hebben (CDA, VVD, PvdA, CU, D66) worden door hun eigen kiezers vaak ingeschat als partij die zoekt naar een compromis. Dit geldt ook voor Volt.

Figuur 3.1. Kunt u aangegeven hoe u uw voorkeurspartij beoordeelt op een schaal van altijd principieel en vasthoudend (1) tot op zoek naar een compromis (7)? Basis: hele steekproef (n=2.197)

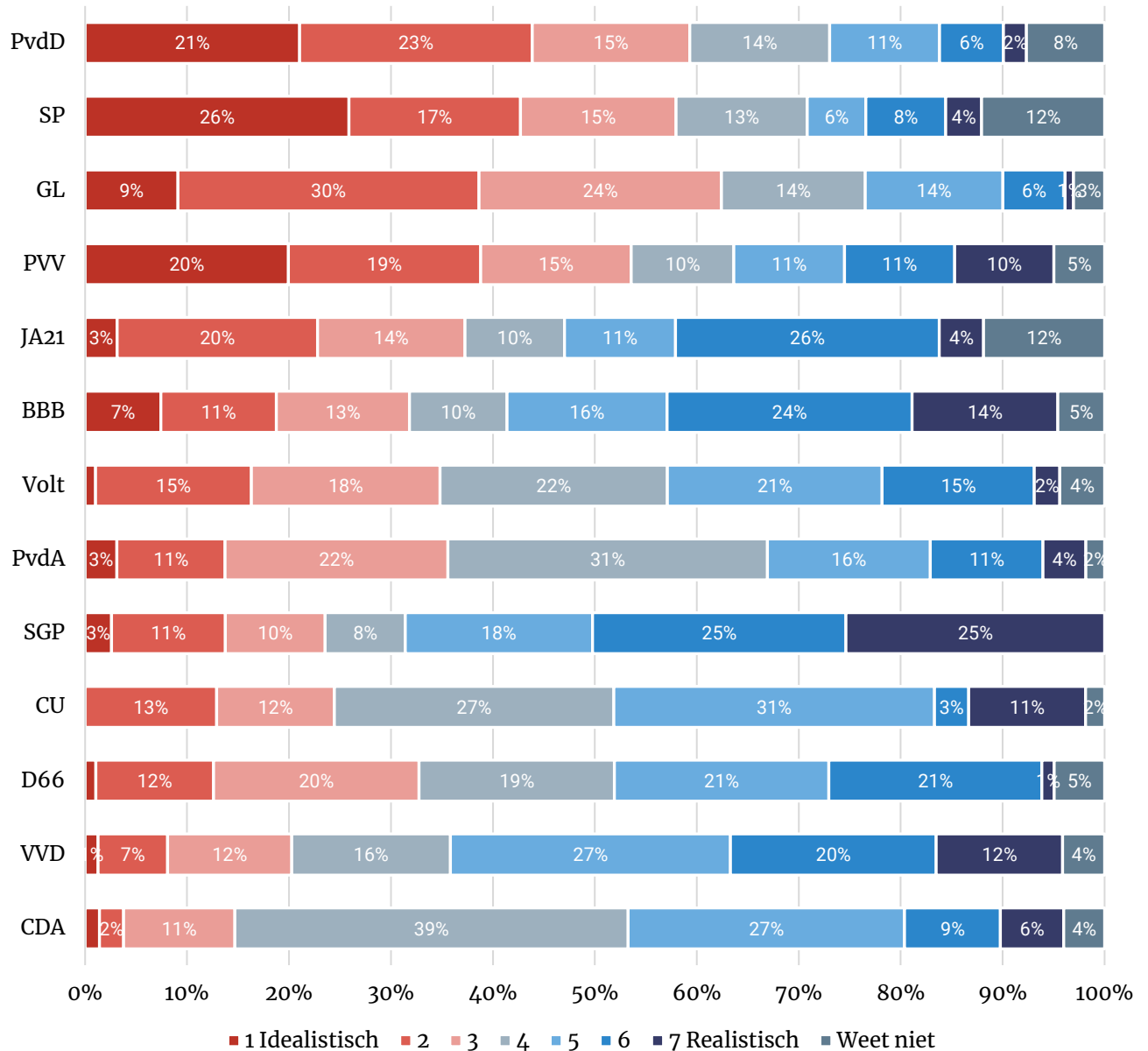

Bron: I&O Research, april 2023

3.2 Idealistisch of realistisch?

Kiezers van PvdD, SP, GroenLinks en PVV noemen hun eigen partij in de meerderheid idealistisch, terwijl de meeste kiezers van BBB, SGP en VVD hun partijen beschouwen als realistisch. De andere kiezersgroepen zijn verdeeld.

Figuur 3.2. Kunt u aangegeven hoe u uw voorkeurspartij beoordeelt op een schaal van idealistisch (1) tot realistisch (7)? Basis: hele steekproef (n=2.197)

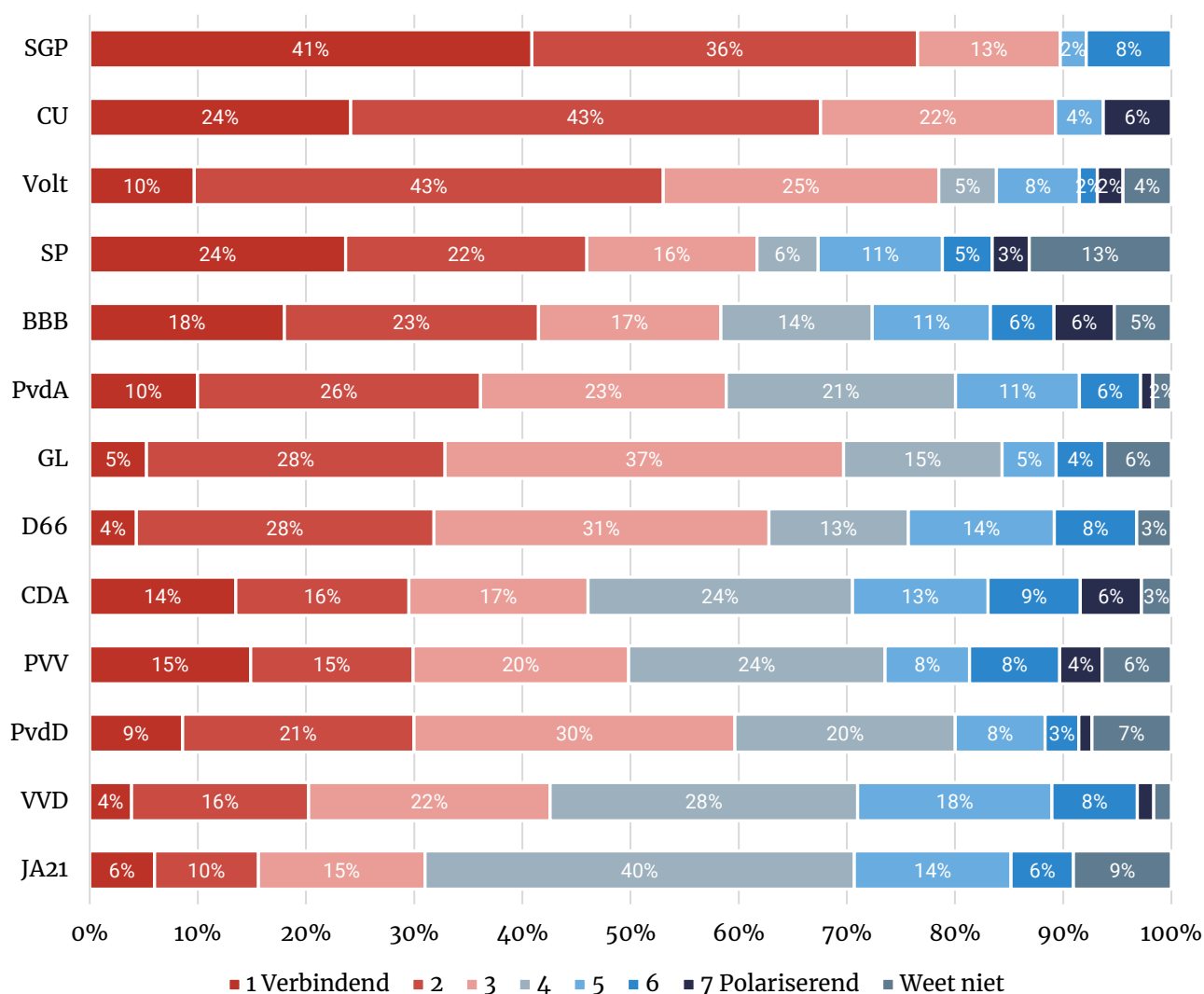

Bron: I&O Research, april 2023

3.3 Verbindend of polariserend?

Kiezers van de kleine christelijke partijen (SGP en CU) vinden hun partij in 90 procent van de gevallen eerder verbindend dan polariserend. Geen enkele kiezersgroep vindt in de meerderheid hun eigen partij eerder polariserend dan verbindend. Opvallend is dat de BBB-kiezer de BBB overwegend als verbindend beschouwt.

Figuur 3.3. Kunt u aangegeven hoe u uw voorkeurspartij beoordeelt op een schaal van verbindend (1) tot polariserend (7)? Basis: hele steekproef (n=2.197)

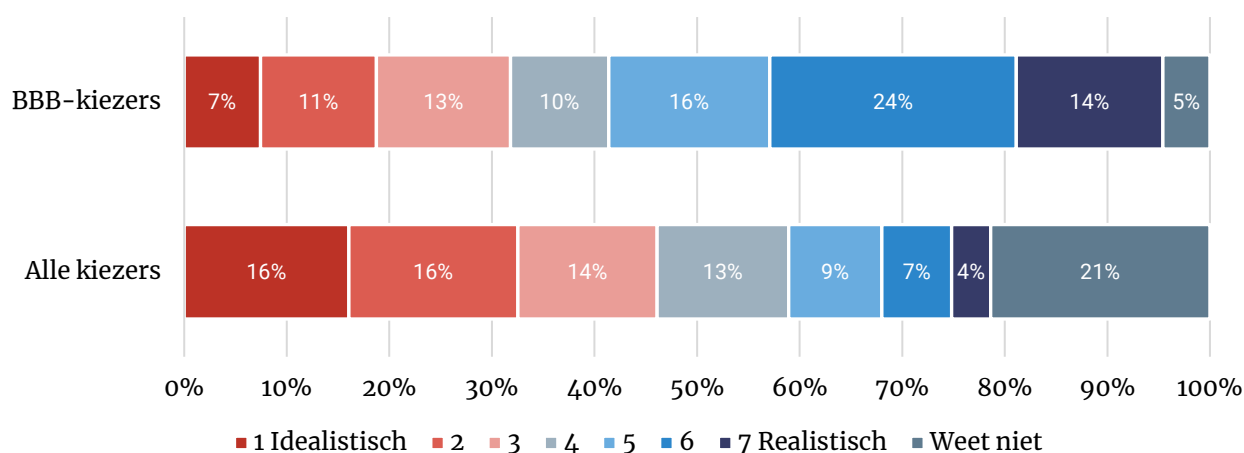
Bron: I&O Research, april 2023

3.4 BBB-kiezer vindt BBB *realistischer* en *verbindender* dan andere kiezers

Uit paragraaf 4.1 komt naar voren dat BBB door de meeste kiezers wordt ingeschat als centrumrechtse partij. Rechts van het CDA en links van de VVD. Kiezers van BBB kunnen zich vinden in deze aanduiding.

In deze paragraaf zien we echter dat de mening van BBB-kiezers en andere kiezers over BBB wel verschillen. Kiezers van BBB noemen hun eigen partij namelijk eerder realistisch (54%) dan idealistisch (31%) terwijl kiezers van andere partijen deze mening niet delen (46% idealistisch, 20% realistisch).

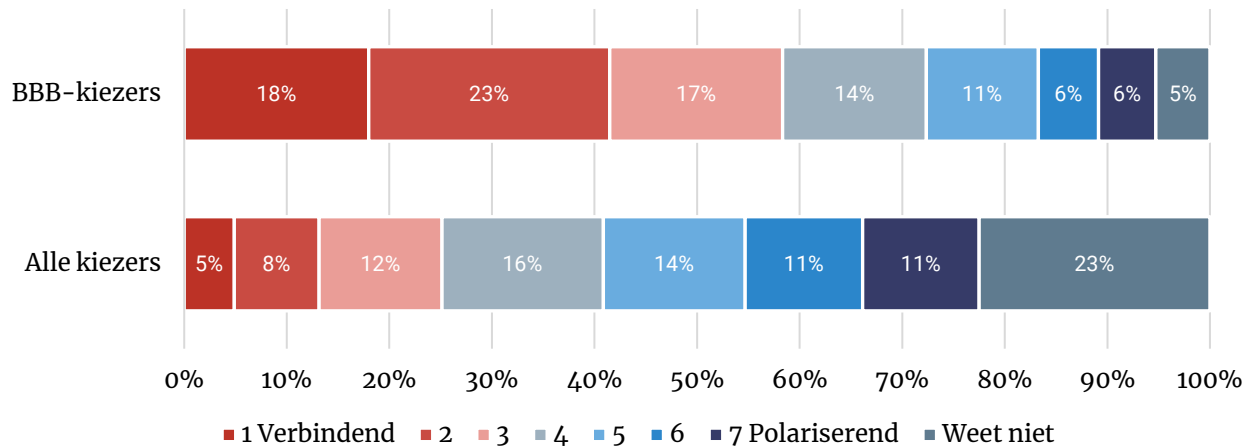
Figuur 3.4. Kunt u aangegeven hoe u BBB beoordeelt op een schaal van idealistisch (1) tot realistisch (7)?
Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Ruim een derde (36%) van alle kiezers betitelt BBB als polariserend. Minder mensen zien ze als verbindend (25%). BBB-kiezers zien BBB in de meerderheid wel als verbindend (58%) terwijl 23 procent BBB betitelt als polariserend.

Figuur 3.5. Kunt u aangegeven hoe u BBB beoordeelt op een schaal van verbindend (1) tot polariserend (7)?
 Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot en met maandag 17 april 2023. In totaal werkten 2.197 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever. Het grootste deel van de steekproef (n=1.996) is afkomstig het I&O Research Panel, 201 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

I&O Research Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl